

Turizmin Kültürel Peyzaj Bileşenleri ve Kırsal Kimlik Üzerine Etkisi: Nallıhan-Beydili Köyü Örneği

*¹Gizem CENGİZ GÖKÇE, ¹Sebahat AÇIKSÖZ

¹Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, Bartın, Türkiye

Özet

Turizmin etkileri yalnızca doğal kaynaklar üzerinde değil; tarihi, mimari, toplumsal ve kültürel kimlik üzerinde de görülebilmektedir. Kırsal alanlarda yoğunlaşan turizm uygulamaları, yerel kırsal kimliği etkilemekte ve turist talepleri benimsenerek o alanın özgün kırsallık özelliğini bozabilmektedir. Bu durum etik açıdan değerlendirildiğinde, yaşam kalitesinin olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. Kimi araştırmacılara göre turizm, yaşam alanları üzerinde baskı oluşturabilecek bir gelişim aracıken kimilerine göre yerel kültürel değerlerin korunması ve geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmada, turizmin kültürel peyzaj bileşenleri üzerine etkisi ve bu etkilerin kırsal kimliğe yansması araştırılmıştır. Kırsallık özelliği, sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj bileşenleriyle özgünlüğünü koruyan bir yerleşim olması nedeniyle Ankara İli Nallıhan İlçesi'ne bağlı Beydili Köyü araştırma alanı olarak seçilmiştir. Bu kapsamda araştırmada; anket çalışmasıyla yerel halkın görüşleri değerlendirilmiş, mevcut durumu tespit etmeye yönelik olarak da Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) Analizi yapılmıştır. Sonuç olarak; kırsal alanlarda turizm uygulamalarının etik değerler çerçevesinde, çevreye/doğaya saygılı yapılmasının gerekliliği üzerinde durulmuş, peyzaj kalite hedeflerinin benimsenmesiyle kırsal kimliğin korunması yolunda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Peyzaj, Kimlik, Kültürel Peyzaj, Turizm, Etik.

Abstract

The impact of tourism can be seen not only on natural resources but also on historical, architectural, social and cultural identity. Tourism practices that are concentrated in rural areas may affect local rural identity and may impair the area's original rurality by adoption of tourist demands. In this case, concerned ethically, it is seen that the quality of life is affected adversely. According to some researchers, tourism is a development tool that may put pressure on habitats, while it contributes to the development and preservation of local cultural values according to others.

In this study, the effects of tourism on the cultural landscape components and the reflection of these effects on rural identity have been investigated. Beydili Village of Nallıhan District of Ankara Province has been chosen as the research area based on the fact that it is a settlement that protects its authenticity with its rurality property, natural and cultural landscape components. In this context, local public opinions have been assessed via survey method; Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats (SWOT) Analysis has been made so as to determine the current situation in this study. As a result, the paper emphasis on the necessity of tourism practices in rural areas should be made respectfully to environment / nature within the framework of ethical values; and proposals for preservation of rural identity by adopting landscape quality objectives are made.

Key Words: Rural Landscape, Identity, Cultural Landscape, Tourism, Ethic.

1. Giriş

Turizm aktiviteleri için sahip olduğu peyzaj özellikleri ve yerel özgün değerleriyle kırsal alanlar oldukça gündemdedir. Turizmin kırsal alanlarda yoğunlaşmasıyla yerel kırsal kimlik ve değerler kaybolabilmekte veya değişmekte, turistlerin talepleri benimsenerek kırsallık özelliği kaybolabilmektedir. Bu durumun etik yönden incelenebilmesi için, turizm uygulamalarında planlama sürecinin kültür ve kimlik gibi manevi değerlerle ilişkisinin de ortaya konulması gerekmektedir [11]. Beyhan ve Ünügür'e göre [4]; bir kimlik ögesi olan kültür; toplumun gelenek ve göreneğini, yaşam biçimini, adetlerini ve alışkanlıklarının tümünü içinde barındıran bir kavramdır. Bir toplumun kültür düzeyi, toplumu oluşturan bireylerin yarattığı yaşam alanının kimliğini belirlemektedir.

Turizm olgusunun temelini sahip olduğu doğal ve kültürel bileşenlerle peyzaj oluşturmaktadır. Kentlerdeki yaşam karmaşıklaştıkça insanlar doğal, kültürel ve görsel değerlerini korumuş, sahip olduğu özgün yapısıyla ilgi çeken turistik alanlara doğru yönelmekte ve kent karmaşasından uzaklaşmak istemektedir. Böylece bu yörelerde de yoğunluk yaşanabilmekte ve doğal, kültürel peyzaj bileşenleri üzerinde baskılar oluşabilmektedir. Duran'ın [6] belirttiği gibi turizm; toplum yapısını ve kültürünü etkileyen, değişmeyi ve yayılmayı tetikleyen, kolaylaştıran unsurlardan biridir.

UNESCO'ya (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) göre, gelecek kuşaklar için kimlikli bir yaşam ortamı ve yüksek yaşam kalitesi sağlamak kültürel peyzajların korunması ile mümkündür [3]. Kaya [8], kültürel peyzaj öğelerinin bulunduğu alandaki en önemli turistik ürün olarak turizmin gelişmesini sağlarken, yerel halkın da bu gelişimden etkilendiğini belirtmektedir. Aas vd.'ne (2005) göre ise kültürel peyzajın sağladığı ekonomik fırsatlara karşın peyzajın bozulması gibi bir tehdidi de göz önünde bulundurmamak gerekmektedir [13]. Peyzajı oluşturan bileşenler abiyotik (fiziksel), biyotik ve kültürel bileşenler olarak üç grupta incelenirken kültürel peyzaj bileşenleri; yerleşim alanları, tarım alanları, ulaşım, tarihi ve arkeolojik alanlar, geleneksel kültür ve özellikleri, mekân duygusu ile insan yapımı diğer elemanlar (elektrik hatları vb.) olarak belirlenmiştir [5]. Uslu ve Kiper'e [12] göre; doğal ve kültürel bileşenleriyle peyzaj, turizm ile yakından ilişkilidir. Turizmin sürekliliğini sağlamada doğal ve kültürel kaynakların korunması, geliştirilmesi gerekmektedir; doğal ve kültürel değerlerin geliştirilmesi ve yerel kimliğin öne çıkarılması için de turizm önemli bir araç olarak görülmektedir. Tarihi geçmişi milattan önceye dayanan Beydili Köyü; tarihi İpek Yolu üzerinde yer alan Nallıhan İlçesi'ne bağlı olup sahip olduğu tarihi, doğal-kültürel özellikleri ve halen koruduğu geleneksel yapısı nedeniyle çalışma alanı olarak seçilmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

Araştırmanın ana materyalini, Ankara'ya 160 km uzaklıktaki Nallıhan İlçesi'ne ait bir köy olan Beydili Köyü oluşturmaktadır. Beydili Köyü, İlçe merkezine 40 km uzaklıkta bulunmaktadır. Gelenek ve göreneklerine sıkıca bağlı olmasının yanı sıra, tarihi yapıları ile folklorik özellikleri

değerlendirildiğinde özgün bir yapıya sahip bir köydür. Çalışmada, turizmin kültürel peyzaj bileşenleri üzerine etkisi ve bu etkilerin kırsal kimliğe yansımaları tespit etmek amaçlanmıştır. Bu çerçevede çalışma dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında; turizm, kültür, kırsal peyzaj, kimlik, kültürel peyzaj ve etik anahtar kelimeleri kullanılarak literatür taraması yapılmıştır. Daha önce benzer konularda yapılmış çalışmalara ulaşılarak kaynaklar ve yöntemleri incelenmiştir. Konuya ve çalışma alanına ilişkin bilgi almak amacıyla Beydili Köyü Muhtarlığı, Nallıhan Kaymakamlığı, Beydili Köyü Derneği ve Nallıhan Turizm Bürosu'na ulaşılarak sözlü-yazılı veri temin edilmiştir.

İkinci aşamayı, Beydili Köyü'nde yapılan arazi çalışmaları oluşturmaktadır. Alanda, turizmin kültürel peyzaj bileşenleri ve kırsal kimlik üzerine etkisini belirlemek ve köyün mevcut durumunu saptamak amacıyla GZFT Analizi yapılmıştır. Köy muhtarıyla yapılan derin mülakatta alınan sözlü-yazılı bilgiler de aynı amaca hizmet etmektedir. Aynı doğrultuda köyde yaşayan yerel halkın bu konuda farkındalığını ölçmeye yönelik olarak bir anket çalışması yürütülmüştür. Bu konuda geçmiş yıllarda yapılmış çalışmalar ve bu çalışmalara ait anket formları incelenip şekillendirilerek Beydili Köyü'nde uygulanmak üzere bir anket formu hazırlanmıştır. Yapılan arazi çalışmasında anketler, yüz yüze gerçekleştirilmiş ve Basit Rastgele/Tesadüfi Örneklem Yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Anketler 2014 yılının Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında yapılmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı'ndan [1] alınan, 2013 yılına ait, illere göre mahalle nüfusları verilerine göre köy nüfusu 266 kişidir. Anketlerin uygulanması aşamasında örneklem büyüklüğü Sınırlı Toplumlarda Örnek Büyüklüğü'nü veren aşağıdaki formül kullanılarak belirlenmiştir [9]. % 95 güven aralığında ve %10 hata payı göz önüne alınarak, toplamda yerel halka en az 71 adet anket uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

$$n \geq \frac{Z^2 \times N \times p \times q}{N \times D^2 + Z^2 \times p \times q} \quad n \geq \frac{(1,96)^2 \times 266 \times 0,5 \times 0,5}{266 \times (0,1)^2 + (1,96)^2 \times 0,5 \times 0,5} = \frac{255,45}{3,62} = 71$$

- n : Örnek büyüklüğünü,
 Z : Güven katsayısını (%95'lik güven düzeyi için Z= 1,96),
 N : Ana kütle büyüklüğünü (Çalışma alanı toplam nüfusu 266 kişi),
 p : İstenen özelliğin ana kütlede bulunma oranı (Ölçülmek istenen örnek büyüklüğünün başlangıçta ana kütlede bulunma oranı bilinmediğinden ve bu konuda ön bir araştırma yapılmadığından p ve q değerleri birbirine eşit (0,5) yani %50 alınarak en yüksek tahmini değere ulaşılmaktadır),
 q : Ölçülmek istenen büyüklüğün ana kütlede bulunmama oranı (1-p= 0,5),
 D : Kabul edilen örnek hatasını göstermektedir (%10).

Anket soruları demografik bilgiler ve genel bilgiler başlıkları altında olmak üzere iki bölüm halinde hazırlanmıştır. Demografik Bilgiler başlığı altında kişilere, yerel halk profilini belirlemek amacıyla cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, mesleği öğrenmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Genel Bilgiler bölümünde ise turizmin, belirlenmiş kültürel peyzaj bileşenleri üzerine etkisini ve halkın turizm uygulamalarına karşı tutumlarını saptamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Ankette kültürel peyzaj bileşenleri altı grup altında toplanmıştır: Konut Doku,

Geleneksel Yaşam, Arazi Kullanımı, Ulaşım Olanakları ve Mekân Algısı. Anket kapsamında 12 adet çoktan seçmeli/ kapalı uçlu ve 36 adet 3'lü Likert (Katılmıyorum (1), Fikrim Yok (2), Katılıyorum (3) olmak üzere) ölçeğine uygun olarak toplam 48 adet soru yer almaktadır.

Üçüncü aşamada SPSS 22.0 paket programı kullanılarak anketlerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Veriler analiz edilirken; Frekans analizi ve Ki-kare testi yapılmıştır. Dördüncü ve son aşama ise toplanan ve analiz edilen tüm veriler ışığında sonuçların ortaya konması ve konuya yönelik önerilerin geliştirilmesi aşaması olmuştur.

3. Araştırma Bulguları

Bu bölümde, Beydili Köyü'ne ait tarihi, doğal ve sosyo-kültürel yapıya ilişkin bilgi, GZFT Analizinden elde edilen bulgular, anketlerden elde edilen bulgular ve derin mülakattan elde edilen bulgular başlıklar halinde incelenmiştir.

3.1 Beydili Köyü'nün Tarihi, Doğal ve Sosyo-Kültürel Yapısı

Oğuzların 24 boyundan biri olan Beydilililer, tarih boyunca yaşadıkları yerleşim yerlerine kendi isimlerini vermişlerdir. Bunların bir kısmı değişmeden günümüze gelmiştir. Bu yerleşme yerlerinden biri de Nallıhan İlçesi'ne bağlı Beydili Köyü'dür [10]. Beydili Köyü, İç Anadolu Bölgesi, Ankara İli, Nallıhan İlçesine bağlıdır. Ankara'ya 201 km, Nallıhan İlçesine 40 km uzaklıkta olan Beydili Köyü karasal iklimin etkisi altındadır. İlçenin olduğu gibi köy de engebeli bir araziye kurulmuştur [16]. Tarihi; Oğuzların Anadolu'ya gelmesine dayanan köy, 1928 yılında bucak merkezi yapılmıştır [10]. Nallıhan; yaban hayatı geliştirme alanları, tabiat parkları, kuş cenneti ve tarihi değerleri ile kırsal turizm açısından zengin değerleri bünyesinde barındırmaktadır. Beydili Köyü bu kültürel ve doğal yapı içinde halkoyunları, ortaoyunları, manileri, türküleri, el sanatları ve folklorik değerleriyle halk kültürünün halen varlığını sürdürdüğü bir köydür [14]. Beydili boyunda zengin bir folklor ve edebiyatın oluştuğu görülmüştür. Kültür varlıklarının bir bölümü yerleşik düzene geçince ortadan kalkmaya başlasa da çoğu gelenek ve görenekleri devamlılığını sürdürmektedir [10].

2007 yılında kurulan "Beydili Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği"nin [15] 148 üyesi olup; dernek, köyün sahip olduğu değerleri ve kırsal kimliğini korumayı, Beydili köylülerinin birliğini geleceğe taşımayı hedeflemektedir. Köy dışında yaşayan Beydilililer de köyün ihtiyaçları için katkıda bulunmaktadır. Ayrıca köyde her yıl Mayıs ayında "Hıdırellez Şenlikleri" düzenlenmektedir. Köy halkı turizme destek vermek ve köylerinin kalkınmasına katkı sunmak amacıyla evlerini pansiyon olarak açmaktadır. Gelen turiste kendi üretimleri olan organik ürünler ve yöresel lezzetleriyle yiyecek-içecek hizmeti de sağlamaktadır. Beydili Köyü'nde düğün ve bayramlarda da geleneksel oyunlar oynanmakta, düğün öncesi gelinin çeyiz sermesi, kız alma merasimi yapılmaktadır. Beydili Köyü'nün mutfağı da gelenekselliğini sürdürmekte; söğüs ve tefe adları verilen çörekler, yaprak sarma, cimcim mantı, gözer basması (ekmek),

pekmezli sütlaç, pirpir turşu, kırk kat baklava yapılmaktadır [15]. Ayrıca düğünlerde damat çöreği denilen çörek özel olarak yapılmakta ve süslenmektedir.

3.2 GZFT Analizi

Beydili Köyü'nde yapılan arazi çalışmaları, sözlü görüşme ve literatür taraması sonucu elde edilen veriler doğrultusunda GZFT Analizi yapılmıştır. GZFT Analizi; stratejik bir plan geliştirilmesi aşamasında, sorunun tanımlanması ve çözüm oluşturulması aşamalarında, nicel verilerin yetersiz kaldığı ve bilgilerin kişilerin belleklerinde olduğu durumların analizinde kullanılmaktadır [7]. Analiz sonucunda elde edilen kazanımların başlıcaları; güçlü yönlerin fırsatlardan yararlanacak şekilde kullanılabilmesi, zayıf yönlerin farkına vararak onları güçlü yönlere dönüştürecek stratejilerin geliştirilmesi, çevredeki tehditlerin güçlü yanlar ile bütünleştirilebilecek fırsatlara dönüştürülmesidir [16]. Bu analizin yapılmasıyla araştırma alanının sahip olduğu güçlü ve zayıf yönler ile fırsatlar ve geleceğe yönelik olası tehditler ortaya konulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Beydili Köyü'nde Turizme İlişkin GZFT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER	FIRSATLAR	TEHDİTLER
✓ Köyde halen geleneksel yaşamın sürdürülmesi,	- Beydili Köyü'nün İlçe merkezine uzak olması,	✓ Köyün seyahat için güvenilir bir yer olması,	- Ulaşım olanaklarının kısıtlı olması,
✓ Köy ve yakın çevresinin doğal güzelliklere sahip olması,	- Genç işgücü potansiyelinin az olması ve giderek azalması,	✓ Görsel peyzaj değeri yüksek Beydili Kayası'nın burada yer alması,	- Köyden kente göç verilmesi,
✓ Köyün ilgi çekici tarihi yapı ve mekânlara sahip olması,	- Tarım (hayvansal ve bitkisel) ürünlerinin yalnızca öz tüketim için kullanılması,	✓ Beydili Kayası Yürüyüş Parkuru'nun burada olması,	- Yerel halkın ekonomik gücünün yeterli olmaması,
✓ Köyün turizm uygulamaları için gerekli altyapıya sahip olması,	- Tanıtım faaliyetlerinin yeterli olmaması,	✓ Yöreye özgü yemeklerin ve lezzetlerin olması.	- Restorasyon çalışması tamamlanamayan yapılar için maddi destek sağlanamaması.
✓ Yerel halkın turizm uygulamalarına destek vermesi,	- Köye ait ürünlerin, hediyelik eşyaların vb. sergilenebileceği ve satışının yapılacağı yerlerin olmaması.		
✓ Yöre halkının kültürel değerlerini koruması.			

GZFT Analizine göre güçlü yönler; köyde halen geleneksel yaşamın sürdürülmesi, köy ve yakın çevresinin doğal güzelliklere sahip olması, köyün ilgi çekici tarihi yapı ve mekânlara sahip olması, turizm uygulamaları için gerekli altyapıya sahip olması, yerel halkın turizm uygulamalarına destek vermesi ve yöre halkının kültürel değerlerini koruması olarak saptanmıştır. Bu özellikler köyde turizm uygulamalarına olanak vermektedir. Ayrıca Beydili Köyü'nün seyahat için güvenilir bir yer olması, görsel peyzaj değeri yüksek Beydili Kayası'nın burada yer alması, Beydili Kayası Yürüyüş Parkuru'nun bulunması ve yöreye özgü yemeklerin ve lezzetlerin olması tespit edilen fırsatlardır. Sahip olunan bu özelliklere rağmen araştırma alanının zayıf yönlerini; köyün İlçe merkezine uzak olması, genç işgücü potansiyelinin az olması ve giderek azalması, tarım (hayvansal ve bitkisel) ürünlerinin yalnızca öz tüketim için

kullanılması, tanıtım faaliyetlerinin yeterli olmaması ve köye ait ürünlerin, hediyelik eşyaların vb. sergilenebileceği ve satışının yapılacağı yerlerin olmaması oluşturmaktadır. Köye ulaşım olanaklarının kısıtlı olması, köyden kente göç verilmesi, yerel halkın ekonomik gücünün yeterli olmaması ve restorasyon çalışması tamamlanamayan yapılar için maddi destek sağlanamaması Beydili Köyü için tehdit olarak görülmektedir.

3.4 Anketlere İlişkin Bulgular

Nallıhan-Beydili Köyü'nde turizmin kültürel peyzaj bileşenleri üzerine etkisinin saptanmasına yönelik yerel halkla yapılan anketler sonucu elde edilen verilerin Frekans Analizi yapılmış, ilişkili olacağı düşünülen iki soru arasında çapraz tablo oluşturularak Ki-kare Testi yapılmıştır. Beydili Köyü yerel halkından anket yapılan 71 kişinin % 67.6'sı kadındır. Deneklerin % 62 oranındaki büyük kısmı 52 yaş ve üzerinde olup % 21.1'lik bir kısım da 41-51 yaş aralığında yer almaktadır. Anket yapılan yerel halkın % 88.7 oranındaki büyük bölümü evli olmakla birlikte, çocuk sayısı ve hanede yaşayan birey sayısı sorularına verdikleri cevaplar arasında ilişki kurulduğunda bu çoğunluğun çocuklarının göç etmesiyle yalnız kaldıkları görülmüştür. Beydili Köyü'ndeki yerel tabirle bu durum "ebe-dede kalmak" olarak nitelenmektedir. Ankete katılan 71 kişinin % 74.6 gibi bir çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. % 9.9'luk bir kısmı ise okur-yazar dahi değildir. % 52.1 oranındaki çoğunluğun ev hanımı olduğu görülmüşken, bu değeri % 18.3 oranıyla çiftçilik takip etmektedir. Ankete katılan yerel halkın "Ne kadar zamandır Beydili Köyü'ndesiniz?" sorusuna cevabı ise % 80.3'lük büyük bir oranla 20 yıl ve üzeri şeklinde olmuş, bu cevabı verenlerin doğduklarından beri Beydili'nde ikamet ettikleri saptanmıştır. Yerel halka, 3'lü Likert ölçeğinde birtakım önermeler verilmiştir. Beydili Köyü'ne özgü buldukları özelliklere dair soru sorulduğunda; geleneksel evler önermesine katılma oranı % 93, yöresel yemekler ve lezzetler önermesine % 97.2, geleneksel el dokumacılığına % 59.2, yakın çevredeki doğal güzellikler önermesine % 95.8, İpek yolu üzerindeki tarihi doku önermesine % 63.4 ve son olarak organik tarım uygulamaları önermesine katılma oranı ise % 100 olmuştur. Yerel halkın, "Yöre özelliklerinin turizm açısından yeterince değerlendirildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna cevabı % 36.6 oranında katılıyorum, % 56.3 oranında katılmıyorum olmuştur. Turizmin yarattığı etkinin olumlu yönde olduğunu düşünen çoğunluk % 80.3'lük yüzdeye sahipken, turizmin yarattığı etkinin olumsuz yönde olduğunu düşünen çıkmamıştır. Tam tersi bu önermeye katılmayanların oranı % 95.8'dir. Turizmin köydeki geleneksel konut dokusuna etkisine yönelik önermelerden en yüksek orana % 95.8'lik yüzdeyle "Ev pansiyonculuğu teşvik edilmiştir." ve "Yapıların restorasyonu artmıştır." önermeleri sahip olmuştur. Yerel halkın, konut dokusunda herhangi bir farklılık olmadığına dair önermeye katılma oranı ise % 31'dir (Tablo 2).

Tablo 2. Turizmin köydeki geleneksel konut dokusuna etkisi

Turizmin köydeki geleneksel konut dokusuna etkisi	n	%
Herhangi bir farklılık yoktur.	22	31.0
Ev pansiyonculuğu teşvik edilmiştir.	68	95.8
Yapıların restorasyonu artmıştır.	68	95.8
Bazı konutlar farklı işlevlerde kullanılmaya başlamıştır.	49	69.0
Konutların bahçe kullanımı değerlendirilmiştir.	27	38.0

Anket yapılan yerel halkın, turizmin yöredeki geleneksel yaşama etkilerine yönelik önermelere verdiği cevaplara göre; yörede turizmden kaynaklanan kültürel bir yozlaşma görüldüğüne dair önermeye katılmama oranı % 63.4 iken katılma oranı tablo 3'te de verildiği gibi % 32.4'tür. Bu oranı % 29.6'lık bir katılma oranıyla yöredeki gençlerin ahlak yapısının etkilendiği önermesi takip etmektedir.

Tablo 3. Turizmin yöredeki geleneksel yaşama etkileri

Turizmin yöredeki geleneksel yaşama etkileri	n	%
Yörede kültürel kayıplar/yozaşma görülmüştür.	23	32.4
Yöredeki gençlerin ahlak yapısı etkilendi.	21	29.6
Kültürel etkileşimden kaynaklanan evlilikler artmıştır.	16	22.5

Turizmin arazi kullanımına etkisini belirlemeye yönelik önermelere verilen cevaplara göre % 53.5'lik orana sahip "Tarihi kültürel alanların kalitesini etkilemiştir." önermesini, % 45.1'lik oranla "Yerleşim alanları için yer seçiminde etkili olmaktadır." önermesi takip etmektedir (Tablo 4). Buna göre köyde yeni yapılan konutlar için ulaşım zorluğundan dolayı yola yakın yerlerin tercih edildiği görülmüştür.

Tablo 4. Turizmin arazi kullanımına etkisi

Turizmin arazi kullanımına etkisi	n	%
Yerleşim alanları için yer seçiminde etkili olmaktadır.	32	45.1
Tarım alanlarının büyüklüğünü ve ürün kalitesini etkilemektedir.	30	42.3
Tarihi kültürel alanların kalitesini etkilemiştir.	38	53.5

Yerel halka, turizmin ulaşım olanakları üzerine etkisini belirlemek amacıyla önermeler yöneltildiğinde % 83.1 oranıyla mevcut güzergâhlarda iyileştirme önermesi ilk sırayı almıştır. Yüz yüze yapılan anketlerde halk, köyde turizm uygulamalarının başlamasıyla mevcut güzergâhlarda asfalt ve aydınlatma çalışmaları yapıldığını belirtmiştir. Bu sırayı % 46.5 oranıyla ulaşım araçlarına yeni alternatifler önermesi takip etmektedir (Tablo 5). Köydeki mevcut dolmuş hattına ek olarak, müşteri varlığına göre taksi seferleri de yapılmaya başlanmıştır.

Tablo 5. Turizmin ulaşım olanakları üzerine etkisi

Turizmin ulaşım olanakları üzerine etkisi	n	%
Yeni ulaşım güzergâhları	31	43.7
Tur şirketlerine ait servis sefer sayılarında değişiklik (artış vb.)	29	40.8
Mevcut güzergâhlarda iyileştirme	59	83.1
Ulaşım araçlarına yeni alternatifler (dolmuş, taksi vb.)	33	46.5

Turizmin bireylerdeki mekân algısı üzerine etkisi sorgulandığında; 71 kişilik denek grubunun % 5.6'lık kısmı köyün daha karmaşık hale geldiğini, % 4.2'lik kısmı ise köyün daha bakımsız hale geldiği cevabını vermiştir. Bu oranların dışında kalan bireylerin cevapları olumlu yönde (0-2 puan aralığında) olmuştur. Yapılan anket çalışmasında, turizmin kültürel peyzaj bileşenler

üzerine etkilerini saptamaya yönelik soruların ardından halka turizm uygulamalarına dair genel birkaç soru yöneltilmiştir. Beydili Köyü ve yakın çevresinde gerçekleştirilebilecek turizm aktiviteleri dağılımı hakkında görüşleri sorulduğunda büyük bir çoğunluk turizmin çeşitlenmesini desteklediğini belirtmiştir. Köyde % 100'lük bir katılma oranıyla tarımsal turizm yapılabileceği düşünülürken, kırsal turizm % 97.2'lik oranla ikinci sırada yer almıştır. Beydili Köyü halkı; turizm çalışmalarına destek verme yönündeki görüşlerini % 97.2 oranıyla yemek çeşitleri ve organik ürün desteği vermek, % 93 oranıyla pansiyonculuğa destek vermek ve % 83.1 oranıyla rehberlik etme konusunda destek vermek şeklinde belirtmiştir. Köy halkı, köyde gerçekleştirilecek turizm uygulamalarının başarısını % 97.2 oranında iyi bir tanıtım ve reklama, aynı oranda yerel halkın bu uygulamalarda aktif olarak yer almasına bağlamaktadır. % 88.7 oranında bir çoğunluk turizm planlaması için maddi desteğin uygulamaların başarısına etki edeceğine katılırken, % 83.1 oranındaki kısım turizm uygulamalarının çeşitlendirilmesinin başarı için gerekli olduğu önermesine katılmaktadır. Son olarak yerel halktan anket yapılan 71 kişi Beydili Köyü'nde gelecek için gerçekleştirilecek turizm uygulamalarının derecesine dair önermeye % 100 oranında "daha fazla turizm" cevabını vermiştir.

Ankete katılan yerel halkın meslekleri ile "Yöre özelliklerinin turizm açısından yeterince değerlendirildiğini düşünüyor musunuz?" soruları karşılaştırıldığında, bireylerin sahip oldukları mesleğe göre yöre özelliklerinin yeterince değerlendirildiğini düşünmeleri arasında Tablo 6'daki Pearson Ki-Kare değeri < 0.05 olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Ki-kare testi değeri

	Değer	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	27,719 ^a	16	,034
Olabilirlik Oranı	28,071	16	,031
Doğrusal çakışma	,002	1	,966
Geçerli durum N değeri	71		

3.5 Derin Mülakata İlişkin Bulgular

Kırsal peyzaj kimliği ve turizm konularında yapılacak çalışmalara yön verecek bilgi temini için Beydili Köyü muhtarı ile derin mülakat gerçekleştirilmiştir. Derin mülakatta Beydili Köyü'ne ilişkin bilgi edinmeye yönelik olarak köy muhtarına çeşitli sorular yöneltilmiştir.

Beydili Köyü tek mahalleli bir köy olarak kurulmuş olup köyde toplamda 150 hane bulunmaktadır. Buna rağmen 70 adet konutun kullanılmadığı bilgisi alınmıştır. Köyde; içme suyu, telefon, kanalizasyon, elektrik gibi altyapıya yönelik hizmetlerin yeterli olduğu fakat internet hizmetinin henüz gelmediği belirtilmiştir. Bu hizmetlere ek olarak Beydili Köyü'nde köy odası ve cami bulunmasına karşın sağlık ocağı, okul, postane gibi yapılar bulunmamaktadır. İki haftada bir, İlçeden görevlendirilmiş doktor köye gelmekte ve halkla ilgilenmektedir. Köyde şu an öğrenim gören 14 öğrenci yakın çevrede bulunan Çamalan Köyü'nde okula gitmektedir. Beydili Köyü belediyeye bağlandıktan sonra (2013 yılında) yol döşeme malzemesinin asfalt

olduğu fakat nitelikli olmadığı ve tüm güzergâha uygulanmadığı belirtilmiştir. Köyde ayrıca çöp sorunu bulunmaktadır. Beydili Köyü halkı çöplerini köy girişinde bir alana kendi imkânlarıyla bırakmaktadır. Bu da köyde yapılacak turizm çalışmalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Köyde bitkisel ve hayvansal üretim olup olmadığına dair soruya karşılık olarak köyde, yerel halkın kendilerine ait konutlarının bahçelerinde organik tarım yaptıkları, yine kendi hayvanlarını yetiştirerek hayvansal ürün aldıklarını fakat bu ürünlerin öz tüketim için kullanıldığı ifade edilmiştir. Köyde tarım alanlarında zirai ilaç uygulaması olmamakta ve halk sulama suyu ihtiyacını Beydili Çayı'ndan karşılamaktadır. Ayrıca, dört hanenin arıcılıkla ilgilendiği ve köydeki toplam kovan sayısının 60 olduğu bilgisi alınmıştır. Köyün başlıca geçim kaynağının emekli maaşlarının yanı sıra turizm olduğu belirtilmiştir. Köye daha çok yerli turistlerin geldiği, çoğunluğunun Beydili Kayası Yürüyüş Parkuru'nda doğa yürüyüşü yapmak, tarihi alanları ziyaret etmek, yerel yemekleri tatmak ve fotoğrafçılık aktivitesi için geldiği bildirilmektedir. Köyde, doğa yürüyüşleri için sertifikalı 2 adet rehber bulunmaktadır. Beydili Köyü'nde, her yıl Mayıs ayı sonunda düzenlenen Geleneksel Hıdırellez Şenlikleri nedeniyle yaklaşık 3000 turist köyü ziyaret etmektedir. Dışarıdan gelen ziyaretçilere konaklama imkânı, yerel halkın konutlarını ev pansiyonculuğuna açmasıyla sağlanmaktadır. Köyün daha tanınır olması, ulaşım olanaklarının iyileştirilmesi ile köyde turizm uygulamalarının artacağı dolayısıyla köy ekonomisinin gelişeceği, iş olanaklarının artmasıyla işsizlik ve göç sorununun çözüleceği ifade edilmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

Turizm doğal, fiziksel ve kültürel kaynaklara yoğun olarak ihtiyaç duyan ve bunları ekonomik birer girdi olarak kullanan bir kalkınma aracıdır. Fakat doğal kaynakların sınırlı olmasından dolayı, turizm gelişiminin sürdürülebilirlik temelinde olması gerekmektedir. Turizmin sürdürülebilirliği yalnızca doğal peyzaj ve fiziksel yaşam ortamı için değil, sosyal yaşam ortamı ile kültürel peyzaj için de geçerlidir. Turizm; farklı yörelerin, kültürlerin tanınmasında ve öğrenilmesinde önemli rol oynamaktadır. Turizm uygulamalarının, yapıldığı yer ve o yerin kültürüyle, dolayısıyla kimliğiyle uyumlu bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Yörenin sahip olduğu kimlik değerlerine saygının azalması ve kazanç sağlamak arasındaki dengenin kurulamamasıyla, turizm kültür için tehdit oluşturmaktadır. Bu durum etik açıdan bakıldığında da uygun bulunmamaktadır. Dünyada, turizmin kırsal alanlarda yaygınlaşmasıyla, bu alanlarda büyük ölçüde değişim gözlenmektedir [12].

Beydili Köyü'nde anket uygulanan yerel halk, köylerindeki turizm uygulamalarına olumlu baktıklarını belirtmişlerdir. Ancak; köyün yerel kırsal kimliğinin korunması ve geliştirilmesi, turizm uygulamalarının devamlılığı için kesinlikle gereklidir. Bu özgün kırsal kimliğin korunmasında, tüm paydaşların (yerel halk, gelen turistler, tur şirketleri, rehberler, kamu vb.) ve sorumluluklarının belirlenmesi önemlidir. Köydeki turizm uygulamalarının çeşitlenmesi, köyün sahip olduğu özgün değerlerin ön plana çıkarılması ve köyün tanınırlığının artırılması köydeki turizm uygulamalarına hareketlilik getirecektir. Böylelikle ziyaretçilerin köyde geçireceği vakit artacağından konaklama ihtiyacı doğacaktır. Bu durumda ev pansiyonculuğunun yaygınlaşması gerekmektedir, halkın da bu konuda bilinçli ve gönüllü olduğu görülmüştür. Köyde yapılacak planlamayla uygun yerler tespit edilerek yöreye özgü el işlerinin, yörede üretilen bitkisel ve

hayvansal organik ürünlerin sergilenip satılabileceği mekânlar oluşturulmalıdır. Yine uygun yerlere konulacak dokuma tezgâhlarıyla kaybolmaya yüz tutmuş dokumacılık uğraşı yeniden canlanmış olacaktır. Böylelikle köydeki istihdam olanakları artırılarak göç sorununu çözmeye yönelik adım atılmış olacaktır. Köyün ulaşım olanaklarının iyileştirilmesi ile köyün imajı ve sağlığı için önem teşkil eden çöp sorununun çözülmesi de köyün tanıtımı açısından oldukça önemlidir. Tüm bu söylenenlerin temelinde yerel yönetimlerin kırsal alanlarda turizm uygulamaları ve beraberinde getirdiği gereklilikler için kaynak ayırması ve bu uygulamaların yasal-yönetimsel boyutta desteklenmesi gerekmektedir. Böylece başarı artacağından kimlikli, özgün değerlere sahip kırsal alanlar, kültürel peyzaj bileşenleriyle varlığını sürdürebilecektir.

Kaynaklar

- [1] Anonim. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). <http://tuik.gov.tr> 2014.
- [2] Bekdemir L. F. Kültürel Peyzaj Değerlendirmesi: Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2010.
- [3] Beyhan Ş. G., Ünügür S. M. Çağdaş Gereksinmeler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık, Planlama, Tasarım Dergisi. 2005;4 (2): 79-87.
- [4] Çetinkaya G., Uzun O. Peyzaj Planlama. Birsen Yayınevi. s. 219, İstanbul. 2014.
- [5] Duran E. Turizm, Kültür ve Kimlik İlişkisi; Turizmde Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Sürdürülebilirliği. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2011; 10 (19): 291-313.
- [6] Güngör S., Arslan M. Turizm ve Rekreasyon Stratejileri İçin Swot Analizi, Görsel Kalite Değerlendirmesi, Turizm Tesislerinin Beğenilirliği ve Turizm Tesisleri Durum Analizi Uygulaması: Beyşehir İlçesi Örneği. S.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi. 2004; 18 (33): 68 – 72.
- [7] Kaya L. G. Cultural Landscape For Tourism. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi. 2002; 4 (4): 54-60.
- [8] Orhunbilge N. Örnekleme Yöntemleri ve Hipotez Testleri. Avcıol Yayınları, 2000.
- [9] Şener M. Nallıhan. MÜ-KA Matbaacılık Ltd. Şti, 2001.
- [10] Tırlı A. Yerel Yönetimler, Kent Planlama ve Etik”, Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi, Bildiriler Kitabı. 2007; 188-198.
- [11] Uslu A., Kiper T. Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi. 2006; 3 (3): 305-314.
- [12] Varnacı Uzun F., Somuncu M. Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm İlişkisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: Ihlara Vadisi Örneği. Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi. 2011; (3) 2: 21-36.
- [13] URL-1. Ankara Kalkınma Ajansı Haberleri, Nallıhan Beydili Köyü kırsal turizme hazır. <http://ankaraka.org.tr/tr/data.asp?id=1185>. Erişim tarihi: 22.07.2014.
- [14] URL-2. Beydili Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. <http://www.beydilider.com> Erişim tarihi: 22.07.2014.
- [15] URL-3. Vikipedi. http://tr.wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa Erişim tarihi: 18.08.2014.